

AKTIERMEISTARĪBAS PEDAGOGU DARBĪBAS VĒSTURISKĀ ATTĪSTĪBA LATVIJAS TEĀTROS

Drama Mastership Pedagogues Activities' Historical Development at the Theatres of Latvia

Gatis Strads

Rīgas Pedagoģijas un izglītības vadības akadēmija, doktora studiju programma

Abstract. *The article gives an insight into the theatre department pedagogue activity for the training of the emerging drama actors for practice at theatre at Arts higher education school. Monographs, scientific publication materials and archive documents have been analysed on pedagogues' activities at the theatre faculty and the former and the existing pedagogues' interview data about the student training for activity at theatre. The comparative analysis of the drama art study programmes from 1948 till 2015 has been accomplished. The fact has been emphasized that different directors through times base Latvian drama art on K. Stanislavsky's notions of the drama mastery of actors due to the successive professional activity implementation at the theatre. The conclusion has been drawn that the emerging actors' personalities are significant in the training of the emerging actors, their human development would be promoted by inclusion of pedagogy and psychology subjects in the studies by the emerging actors at the tertiary level.*

Keywords: *Professional education, actor training, actor drama mastership pedagogues.*

Ievads

Introduction

Pēdējā laika notikumi pasaulē būtiski aktivizējuši sabiedrību, polarizējot vēl vairāk tās sociālās grupas, kurām ir atšķirīgas asākas vai noteiktākas pozīcijas par sabiedrības norisēm pasaulē. Pozīcijas ir gan par migrantu „jūras” ieplūšanu Eiropā, gan par Ukrainas karu ar Krieviju, gan Krimu, gan Parīzi.

Arī kultūras dzīvē šie notikumi atstāj skaļu un nesen pat neiedomājamu rezonansi sabiedrībā un kultūras dzīves norisēs. Daļa krievu mākslinieku iekļauti Eiropas valstu „melnajos sarakstos”, daļa mākslinieku, gan Krievijā, gan Ukrainā asi polarizējušies savās valstīs. Starp Latviju pārstāvošiem skatuves meistariem īpaši spilgti uz notiekošajiem procesiem reaģējis Rīgas Jaunā teātra mākslinieciskais vadītājs Alvis Hermanis, kas viens no pirmajiem satricināja Latvijas - Krievijas attiecības ar savu atteikumu politisku iemeslu dēļ strādāt Maskavā. Pēc Parīzes notikumiem A. Hermanis jau paguvis ieņemt savu nostāju migrantu krīzē Eiropā – pie viena atkārtojot sabiedrībai komandas domāšanas kopību.

Tieši šie pilsoniskie, no mākslas neatrautie pārliecības komponenti, iespaido skatuves mākslinieka dzīvi un darbību. Īpaša nozīme savu domu, savas domāšanas, savas profesionālās sagatavotības skatuves darbam un publiskās personas statusa veidošanā ir aktiera izglītībai, specifiski svarīgajā izglītības noslēdzošajā fāzē augstskolā. Te liela nozīme ir gan izglītības saturam, gan mācību procesa organizācijai, gan pedagogiem, kas veido jauno aktieru meistarību.

„Mācībspēku kopums augstskolās ir kvalificētākā un organizētākā sociālā grupa jebkurā valstī” (Špona, Vidnere, 2015). Arī Latvijas teātra nozares pedagogi nav izņēmums. Liela mācībspēku daļa ir atzītas autoritātes savā pamatprofesijā (tā nereti nav pedagoga profesija), enerģiski un izglītoti, atbildīgi par jauno speciālistu nākotni.

Pētījums ir sociāli un pedagoģiski aktuāls, jo par aktiera meistarības apguvi un tālākizglītību zinātniskie pētījumi pedagoģijā nav veikti. Informācija par atsevišķiem režisoriem, pedagogiem, aktieriem ir atrodama monogrāfijās un LKA E.Smiļģa teātra muzeja krājumos.

Raksta mērķis. Pētīt un analizēt dokumentus par aktiermeistarības pedagogu darbību, aktiermeistarības apguves studiju priekšmetiem, kuri ir mācību plānos dažādos periodos kopš aktiermeistarības un profesijas ieguves augstākajā izglītībā.

Pētījuma metodes. Teorētiskās pētījuma metodes: monogrāfiju, zinātnisko publikāciju analīze, arhīva dokumentu izpēte par topošo aktieru studiju pedagogiem un studiju programmu analīze. Empīriskā pētījuma metodes: intervijas ar dažādu periodu studentiem un mācībspēkiem par pedagogiem un studiju priekšmetiem.

Aktiermeistarības satura apguves analīze *Analysis of actor drama mastership content achievement*

Aktiermeistarība valsts un pašvaldības teātros nosaka to mākslas attīstības līmeni, ar kuru var lepoties tauta. Tas raksturo augstāk minēto radošo grupu līderismu, kas nodrošināts ar valsts un pašvaldību dotācijām. Pašreizējā posmā neatkarīgie un projektu teātri neveic mākslas virzītāju lomu.

Eiropas mērogā Latvijā aktiermeistarības līmenis ir visumā augsts. Viens no aktiermeistarības veidošanās nosacījumiem ir mācībspēku pedagoģiskais potenciāls aktieru izglītības procesa organizācijā un mācību satura veidošanā. Pievērsīsim uzmanību mācību programmu analīzei.

Analizējot laika periodu no 1948. gada līdz 2015. gadam, atklājās, kā tika sagatavots jauna tipa aktieris, kas spēja ar mākslas spēku atbalstīt pastāvošo politisko režīmu. Atbilstoši tika nosprausti mērķi un uzdevumi, kas atspoguļojās programmās. Izvēloties saturu starp programmām dažādos vēsturiskos periodos,

ar dažādiem skatījumiem par aktiera vietu un lomu sabiedrībā, tika veidoti studiju priekšmetu bloki. Salīdzinot 1971. un 2015. gada mācību programmas mākslas augstskolās Latvijā, mācību priekšmetu bloki ir atšķirīgi. 2015. gada programmā vispār nav sabiedriski politiskie priekšmeti, kuri 1971. gadā bija septiņi jeb 25% kopējā priekšmetu skaita.

1.tabula. Studiju priekšmeti

Table 1 Subjects of studies

		Priekšmeti 2015.gads	Priekšmeti 1971.gads
1			<u>PSKP vēsture</u>
2			<u>Dialektiskais materiālisms</u>
3			<u>Vēsturiskais materiālisms</u>
4	A	<i>Ievads kultūras teorijā</i>	<u>Marksistiski -ļeņiniskā estētika</u>
5	A	<i>Kultūras semiotika</i>	<u>Politiskā ekonomija</u>
6	A	<i>Filozofijas vēsture</i>	<u>Zinātniskais ateisms</u>
7	A	<i>20.gs. Rietumu filozofija</i>	<i>Krievu un padomju literat. vēsture</i>
8	A	<i>Pasaules mākslas vēsture un teorija</i>	<i>Aizrobežu literatūras vēsture</i>
9	A	<i>Pasaules literatūras vēsture</i>	<i>Tēlotājas mākslas vēsture</i>
10	A	<i>Mūzikas vēsture, stili un kompozīcijas tehnikas</i>	<i>Krievu un padomju teātra vēsture</i>
11	A	<i>Pasaules teātra vēsture un teorija</i>	<i>Aizrobežu teātra vēsture</i>
12	A	<i>Latviešu teātra vēsture</i>	Franču valoda
13	A	Aktiermeistarības teorija un prakse	Latviešu valoda
14	A	Svešvalodas	Aktieru meistarība
15	B	Skatuves runa un metodika	Skatuves runa
16	B	Skatuves kustība	Deja
17	B	Skatuves deja	Muzikāli ritmiskā audzināšana
18	B	Solo un ansambļa dziedāšana	Akrobātika
19	B	Akrobātika un paukošana	Solo dziedāšana
20	B	stilu un kostīmu vēsture	Skatuves kustība
21	B	<i>Latviešu literatūras vēsture</i>	Skatuviskā paukošana
22	C	<i>Tematiskais filmu lektorijs</i>	Grims
23	C	<i>Kino vēsture</i>	<i>Latviešu teātra vēsture</i>
24	C	<i>Improvizācija un kontaktimprovizācija</i>	<i>Padomju dramaturģijas problēmas</i>
25	C	<i>Latviešu valodas kultūra</i>	<i>Civilā aizsardzība</i>
26	B	Kursa darbs	<u>Zinātniskais komunisms</u>
27	B	Bakalaura darbs	Diplomdarbi

Analīze atklāj kopīgo un atšķirīgo mācību plānos.

Kopīgs ir: studiju ilgums ir 4 gadi; aktiermeistarības priekšmetu bloks; vispārizglītojošo priekšmetu bloks.

Ne toreiz (1971) ne tagad (2015) nav pedagoģijas un psiholoģijas mācību plānos. Citās fakultātēs Konservatorijā bija pedagoģijas kurss mācību plānos

(pat neanalizējot stundu apjomu), tikai ne Teātra fakultātē. Un skaistie vārdi par mākslas, teātra „audzinošo lomu” bija bez teorētiska seguma.

Arī psiholoģijas studijas šajā profesijā mācību plānos nav. Filozofijas sastāvdaļas dialektiskais un vēsturiskais materiālisms ir studiju priekšmeti 1971. gada studiju programmās. Filozofijas vēsture ir 2015. gada studiju programmā.

Atšķirīgais. Vispirms izdalām, tā saucamos politiskos priekšmetus. Šie priekšmeti pasniedzēju ietekmē nereti kļuva par daļēji vispārizglītojošiem priekšmetiem. Piemēram, marksistiski-ļeņiniskā estētika nevarēja apiet estētiku kā filozofijas apakšnozari un padomju laika studenti Latvijā bija pietiekoši analizēt spējīgi, lai secinājumos nenomāktu saprātu. Politiskā ekonomija studentiem, kas spēja apzināt ekonomikas jautājumus, tāpat deva informāciju par būtisko. Zinātniskais ateisms tāpat nevarēja iztikt bez reliģijas vēstures, kas savukārt ir pieskaitāma kā daļa no kultūras vēstures, ja to pasniedz pedagogs ar sava priekšmeta izpratni zinātniskā līmenī. Ar Zinātnisko komunismu gan viss skaidrs - Valsts eksāmens par kaut ko pilnīgi neizprotamu.

Vispārizglītojošo priekšmetu grupā lielākas atšķirības ir teātra vēstures un literatūras grupā. 2015. gada programmās vairs nav krievu (padomju) teātra vēsture un literatūra.

Valodu apgūvē 2015. gada programmā veiktas izmaiņas - franču valodu, kas noderēja kā runas tehnikas pilnveides līdzeklis, ir izņemta no programmas, jo šobrīd viss vērtīgais tiek gaidīts no angļu valodas.

Grimš kā tehnoloģija uz skatuves ir mainījis savu vietu un šīs iemaņas netiek uzskatītas par svarīgām. Ļoti interesants paveras skats uz priekšmetu „Aktiermeistarības teorija un prakse”. Mums pašiem savu mācību grāmatu praktiski nav, ja neskaita Ērikas Ferdas brošūru “Topošā aktiera ķermeņa kultūra” (1968) un Dzintras Mendziņas grāmata „Vārds Doma Runa” (2004). Protams, ir daži tulkojumi, kas gan neliecina par akadēmiskā personāla lielu rūpi par savu zinātņi, par saviem audzēkņiem.

Analizējot programmu kopumā – to autori 2015. gada versijā nedod iespēju studentam iegūt maģistra grādu, bet saglabā 4 gadu mācību laiku bakalaura studiju programmā. Kā pamatojumu tam izmanto diplomdarba formu – izrāžu tapšanu, kas praktiski specializācijā aizņem visu gadu. Apzinot aktieru mācību tendences kaimiņvalstīs (Lietuva, Krievija, Polija) kur, turpinot studijas, ir iespēja iegūt šajā profesijā maģistra grādu. Īpaši nopietni tas tiek risināts Krievijā, kur pēc 4 gadu bakalaura kursa aktieri var iegūt maģistra grādu. Pašreizējā izglītības vēlme sniegt akadēmisko, nevis profesionālo izglītību tiek atzīta par šķērslī. Savā tālākajā pētniecībā turpināšu analizēt šos jautājumus un pētīt iespējas sakārtot mūsdienu prasībām atbilstošu profesionālo aktieru izglītību. Gala rezultātā sabiedrību bagātinās mūsdienīgi izglītoti, profesionāli sagatavoti, ar savu identitāti un spēju pašrealizēties mākslinieki.

Aktiermeistarības apguve *Actor drama mastership content achievement*

Vēsturiskā situācija Latvijā pēc 2. pasaules kara krasi mainīja sabiedrisko iekārtu. Zeme izpostīta, mākslinieki izklīduši vai gājuši bojā karā, bet palikušie meklē savu darbu, ko viņi ir veikuši agrāk.

Jaunajai iekārtai ir savi plāni uz teātra mākslu. Pēc kara Latvijā uzsāk darbu 14 teātri. 1944./1945. gada sezonā Latvijā darbojās valsts teātri: Operas un baleta teātris, Drāmas teātris, Dailes teātris, Jaunatnes teātris (krievu trupa no 1946. gada), Liepājas teātris, Valmieras teātris, Jelgavas teātris, Ceļojošais teātris, Latgales teātris, Arodbiedrību Centrālās Padomes Strādnieku teātris, Muzikālās komēdijas teātris (latviešu trupa no 30.12.1945., krievu trupa no 1949.), Leļļu teātris, Rīgas Krievu drāmas teātris, Daugavpils teātris (1945. gadā tikai krievu trupa).

1.attēls. V. Baļuna (pirmā no labās) ar studentiem LKA E. Smiļģa Teātra muzeja krājums
Picture 1 V. Baluna (1st from the right) with students, LAC E. Smiļģa Theatre museum collection

Šobrīd Latvijā no tiem ir palikuši 8 valsts vai pašvaldību teātri un nodibinājies Jaunais Rīgas teātris.

Tā laika centieni pēc ātrāka pilnvērtīga teātru darba saskārās ar galveno problēmu – trūka profesionālu aktieru. Valsts steidzās sakārtot šo jautājumu un lēma dibināt Valsts Teātra institūtu, kas darbu sāka 1948.gadā.

Teātra pasaule ieguva savu augstskolu ar Latvijas izcelsmes pedagogiem (Kazimiru Jalinski, Veru Baļunu, Aleksandru Leimani), kas bija apguvuši profesiju pirmskara Krievijā, un ar labu teātra izglītību varēja papildināt Latvijas izcilākos skatuves meistarus. Dailes teātra ģeniālais radītājs Eduards Smiļģis, Nacionālā teātra izcilība Alfreds Amtmanis-Briedītis un citu teātra spīdekļi tika iesaistīti šajā valstiski svarīgajā projektā.

1951. gadā tika nolemts apvienot divas nelielas augstskolas un teātra institūtu pievienoja valsts Konservatorijai. Tieši ar šo brīdi sākas tas aktieru sagatavošanas process, kas izveidoja daudzus izcilus aktierus. Tas kļuva par pamatu šodienas latviešu aktieru meistarības skolai. Laika periodā no 1951. gada līdz 1961. gadam aktiermeistarības pasniedzēju skaits sasniedz četrdesmit divus. Tie ir pamatdarbā un pieaicinātie stundu mācībspēki. Šāda tendence ar pieaicinātu stundu apmaksas izmantošanu ir raksturīga līdz pat šodienai, kaut pasniedzēju mainība krietni sarukusi un tas vairākiem pedagogiem ir pamatdarbs, kas padomju laikā bija retums.

Kādus plusus un mīnus var pamanīt šajā sistēmā?

Pirmkārt, darba neregularitāte ietekmē pašu mācībspēku. Tikai pāris pedagogiem ir izglītības dokumentā vārds „Pedagogs”. Pedagoģija nav tā nozare, ko mācībspēki varēja iegūt augstākās izglītības procesā.

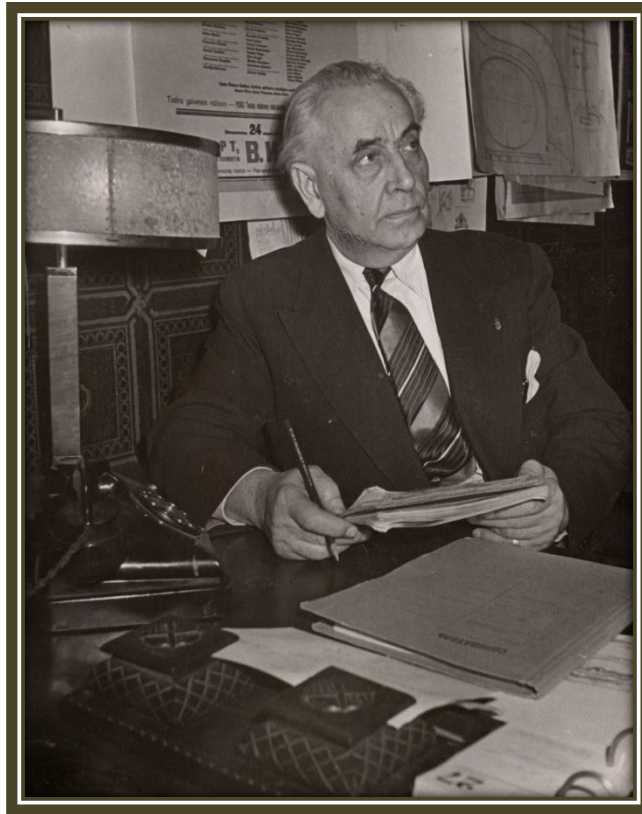
Pedagogu akadēmiskai nesagatavotībai ir vairāki iemesli.

- Aktieru specialitātei ir tikai bakalaura grāda izglītība un tur nemāca pedagoģiju (gandrīz visās citās Konservatorijas specialitātēs to mācīja un mācību laiks bija 5 gadi, kas atbilst maģistra grādam).
- Aktieru kursi tiek uzņemti neregulāri (ar vairāku gadu pārtraukumiem).
- Teātri, uzņemot sev adresētus aktieru kursus, mācībspēkus specialitātē cenšas piesaistīt no sava teātra.
- Darba specifikas dēļ, gan mācībspēkiem, gan studentiem piemēro specifiskus kvalifikācijas noteikumus.

Piemēram, profesora nosaukumus piešķir mācībspēkiem bez zinātniskā grāda. Studentiem bakalaura darbs nav akadēmiskā formā, bet ir līdzdalība diplomdarba izrādēs.

Izcilie aktiermeistarības pedagogi *Eminent pedagogues of actor drama mastership*

Latvija ir bagāta ar izciliem aktiermeistarības skolotājiem. Daudziem no viņiem nebija augsta akadēmiskā izglītība. Šai skolotāju grupai raksturīgi aktiermeistarība un režisora talants, prasmes kā spējas nodot savu pašpieredzi jauniešiem. Darba nosaukumā ietvertie vārdi „Nozīmīgākie latviešu teātra aktiermeistarības pedagogi” skaidrojami kā jebkurā pedagoģijas nozarē – rezultāts ir audzēkņi. Pa izcilniekam katram var gadīties, bet patiesi nozīmīgs pedagogs spēj dot pamanāmu skaitu izcilus audzēkņus. Te vairs nebūtu svarīgi vai tas rodas ilgstošā laika periodā vai uzzibsnījot ar pāris izlaidumiem. „Panākt, ka aktierim ir spēles tehnika, dikcija, bet nezūd individualitāte, ir ļoti svarīgs pedagoga uzdevums. Individualitāte ir vērtīgākais, kas ir mūsdienu teātrī un kino” (Ķimele, 2012).

1.attēls. E.Smiļģis, LKA E. Smiļģa Teātra muzeja krājums
 Picture 2 E. Smiļģis, LAC E. Smiļģa Theatre museum collection

Pēckara gados sekmīgi aktieru sagatavošanā strādāja režisors Eduards Smiļģis (23.11.1886.-19.04.1966.). 44 gadus vadījis Dailes teātri un viņa pedagoģiskais rezultāts saistās ar visu Dailes teātri. Interesanta ir viņa sagatavotā aktieru mācību programma Dailes teātra I studijai 1924. gadā. Starp daudzajiem aktiermeistarības priekšmetiem E. Smiļģis iekļāva psiholoģiju. Pats meisters „melno darbu” ar studentiem nestrādāja, bet vairāk veidoja viņu māksliniecisko domāšanu. Tieši teātrī Eduards Smiļģis izaudzinājis lielisku aktieru ansambli, gadu no gada papildinot to ar jaunām zvaigznēm. Lilita Bērziņa, Vija Artmane, Harijs Liepiņš, Uldis Pūcītis, Eduards Pāvuls ir izcilāko aktieru galvgalī latviešu aktieru „reitingā”. Interesenti var ielūkoties Dailes teātra vēsturē un ielūkoties Dailes teātra pirmās studijas mācību programmā, ko sagatavojis Meistars. Liela nozīme darbā ar jaunajiem aktieriem bija E. Smiļģa ilggadīgajai līdzgaitniecei, asistentei daudzos iestudējumos Felicītai Ertnerai (25.06.1891.-09.09.1975.). „Kad es atbraucu no Pēterpils, tad es domāju, ka kaut kur radīsies tādi līdzekļi, ka es varēšu veidot tādu institūtu, kur veidot tādas veselīgus, harmoniskus garā un miesā cilvēkus. Bet šis mērķis jau man paputēja, kā es saskāros ar Eduardu Smiļģi un iegrīmu Dailes teātrī...” (Felicīta Ertnera).

3.attēls. A. Amtmanis-Briedītis (pa kreisi) un A.Jaunušans, LKA E. Smiļģa Teātra muzeja krājums

Picture 3 A. Amtmanis-Briedītis (from left) un A.Jaunušans, LAC E. Smiļģa Theatre museum collection

Rūpīgi un akadēmiski savu darbu aktieru audzināšanā ieguldījis otrs dižgars – Alfreds Amtmanis-Briedītis (05.08.1865.-15.05.1966.). Drāmas (tagad Nacionālais) teātris allaž varējis lepoties ar lielāko zvaigžņu skaitu pie teātru debesīm. Tieši viņa vadības un pedagoga darba laikā uzplauka Elza Radziņa, Velta Līne, Lidija Freimane. Drāmas teātra līderis un galvenais režisors Alfreds Amtmanis-Briedītis gandrīz visus pēckara gadus aktīvi strādā tā laika līderu komandā - gan Vera Baļuna (18.09.1904.-17.04.1978.), kas izaudzināja Veltu Līni, Alfredu Jaunušanu, Jāni Kubili, Gunāru Cilinski, Antru Liedskalniņu un daudzus citus, ar laiku pārņemdamā Konservatorijas Teātra fakultātes vadību. Par viņas audzēkņiem kļuva visi kursi līdz 1975. gadam, kad kārtējās pārmaiņu norises viņu aizsūtīja atpūtā.

Noteikti jāpiemin izcilā runas pedagoge Olga Groskaufmane-Bormane (1893.20.12.-1968.12.05.). Pēckara gados beigušie aktieri viņu atceras ar īpašu cieņu.

Jau tūlīt pēc studiju gadiem aktīvi pedagogijā sevi pieteica nākamais Drāmas (tagad Nacionālais) teātra galvenais režisors Alfreds Jaunušans (24.03.1919. -24.06.2008.), kas no 1966. līdz 1987. gadam vadīja šo teātri un izskoloja tādas skatuves meistaros kā Ģirtu Jakovļevu, Uldi Dumpi, turpināja spodrināt Antru Liedskalniņu, izaudzināja vienu no talantīgākajiem sava laika režisoriem Mihailu Kublinski. Pats vienmēr būdams prasīgs pret sevi, nesaudzīgi to prasīja no aktieriem.

4.attēls. A.Liniņš, LKA E. Smiļga Teātra muzeja krājums
Picture 4 A.Liniņš, LAC E. Smiļga Theatre museum collection

5.attēls. P.Krilovs, LKA E. Smiļga Teātra muzeja krājums
Picture 5 P.Krilovs, LAC E. Smiļga Theatre museum collection

Viņa kolēģi Dailes teātrī bija Pēteris Pētersons (24.05.1923.-09.10.1998.) un Arnolds Liniņš (11.11.1930.-12.09.1998.), kas pārņēma teātri pēc P. Pēterona. Abi izaudzināja vairākas aktieru paaudzes, kas vēl šodien strādā šajā teātrī. Arnolds Liniņš bijis režisors Latvijas Nacionālajā teātrī un Dailes teātrī, kur no 1971. līdz 1987. gadam bijis galvenais režisors. Kopā ar

dzīvesbiedri Ainu Matīsu (dz.14.06.1938.), kas pedagoģisko darbu aktieru audzināšanā uzsāka 1968. gadā un strādā par runas pedagoģi vēl šodien. Dailes teātra pedagoģe Ērika Ferda, ieguldīja nozīmīgu darbu jauno aktieru sagatavošanā. Tādi vārdi teātra un kino pasaulē kā Jānis Paukštello, Andris Bērziņš, Esmeralda Ermale un daudzi citi izauguši kopā ar šiem nopietnajiem pedagoģiem. Šodienas aktīvākie pedagoģi noteikti mināmi Latvijas Kultūras akadēmijas mācībspēki Pēteris Krilovs (dz. 18.02.1949.) un Anna Eižvērtiņa (dz. 29.01.1945.), kā arī Felikss Deičš (dz. 02.04.1937.) un Mihails Gruzdovs (dz. 12.12.1953.). Ilggadīgs pedagoģis bija Edmunds Freibergs (dzimis 1948), kas aktieru pedagoģijā strādājis no 1978. gada.

Secinājumi **Conclusions**

Pētījumā tika noskaidrots, ka aktuāla ir mūsdienu topošo skatuves mākslinieku vispusīga izglītība. Nepieciešams veidot divu līmeņu aktiermākslas izglītību. Studiju saturā ir nepieciešams iekļaut pedagoģijas un psiholoģijas kursu, kas dotu iespēju nākamajiem aktieriem paaugstināt viņu dzīvesdarbības kvalitāti un līdzvērtīgi sadarboties uzveduma iestudēšanas laikā ar režisoru. Pētījumā aktualizējās fakts, ka Latvijas aktieru veidošanās pamatā ir K. Staņislavska aktiermāksla, jo vadošie docētāji studējuši Maskavā vai Pēterburgā, bet jaunākie režisori pēctecīgi apguvuši režisoru mākslu pie izciliem skolotājiem pašu mājās. Ievērojamie aktiermeistarības pedagoģi Eduards Smiļģis, Alfreds Amtmanis-Briedītis, Vera Baļuna, Aleksandrs Leimanis, Olga Groskaufmane-Bormane, Felicita Ertnerē, Alfreds Jaunušans, Ērika Ferda, Pēteris Pētersons, Arnolds Liniņš, Aina Matīsa, Felikss Deičš, Pēteris Krilovs, Anna Eižvērtiņa, Edmunds Freibergs ar savu darbu ierakstījuši zelta lappuses Latvijas teātra pedagoģijā.

Empīriskajā pētījumā tika uzināts, ka svarīga ir topošā mūsdienu aktiera personība, kas veidojas, uzkrājot vispusīgas zināšanas, attieksmes un pašpieredzei studijās un darbā.

Summary

The actuality of the holistic education for the contemporary emerging drama actors through the research has been established. There is an urgent need to develop the actor drama mastership education at two levels. The course in pedagogy and psychology must be included into the study content that can give opportunity to the emerging actors to increase their life activity quality and provide possibility for equal validity cooperation with the director during the staging of the performance. The research highlighted the fact that at the basis of Latvia's actor training lays the drama art system by K. Stanislavsky as the leading academics had studied in Moscow or Petersburg, while the younger directors successively have gained their director art at the eminent teachers in their homeland.

The empirical research revealed that significant is the personality of the emerging contemporary actor, which develops by storing holistic knowledge, attitudes and self-experience at studies and through work.

Literatūra References

- Dzene, L. (1979). *Drāmas teātris*. Rīga: Zinātne.
- Dzene, L. (1977). *Dialogs ar Hariju Liepiņu*. Rīga: Liesma, 22. lpp.
- Kundziņš, K. (1972). *Latviešu teātra vēsture*, 2. sēj. Rīga: Liesma.
- Špona, A., Vidnere, M. (2015). *Mūsdienu skolēnu attieksmes kā sociāla vērtība. Teorija praksei mūsdienu sabiedrības izglītībā*. Rīga: RPIVA.
- Siliņš, J. (2012). *Teātra aktieru apmācība Latvijā*. No TE-KI-LA. Rīga: Mansards.
- Ķimele, M. (2012). *Teātra aktieru apmācība Latvijā*. No TE-KI-LA. Rīga: Mansards.
- Gruzdovs, M. (2012). *Teātra aktieru apmācība Latvijā*. No TE-KI-LA. Rīga: Mansards.
- Ertneris, F. *Atmiņas*. Pieejams: <http://www.dailesteatris.lv/info/vesture>.
- LKA E. Smiļģa muzeja krājumi
- LKA, <http://www.lka.edu.lv/modules.php?op=modload&name=News&file=article&sid=14&mode=thread&order=0&thold=0>
- LNA LVA, 472 fonds, apraksts 2-P, lieta 6, 94,107 lp.
- LNA LVA, 472 fonds, apraksts 2-P, lieta 7, 57, 66,118 lp.
- LNA LVA, 472 fonds, apraksts 2-P, lieta 8, 19, 43, 58,64, 93, 112, 143 lp.
- LNA LVA, 472 fonds, apraksts 2-P, lieta 9,13, 14, 16, 25, 31, 36, 47, lp.
- LNA LVA, 472 fonds, apraksts 2-P, lieta 10, 30, 31, 38, 40, 41 lp.
- LNA LVA, 472 fonds, apraksts 2-P, lieta 11, 5, 8, 23 lp.
- LNA LVA, 472 fonds, apraksts 2-P, lieta 12, 1, 25, 48 lp.
- LNA LVA, 472 fonds, apraksts 2-P, lieta 13, 33, 50 lp.
- LNA LVA, 472 fonds, apraksts 2-P, lieta 16, 4, 13, 50,62, 67, 79, 80, 82 lp.
- LNA LVA, 472 fonds, apraksts 2-P, lieta 17, 19, 51, 55, 58, lp.
- LNA LVA, 472 fonds, apraksts 2-P, lieta 18, 5, 20, 58, 63, 72, 74, lp.
- LNA LVA, 472 fonds, apraksts 2-P, lieta 19, 58, 61, 64, 66, 76, 77, 86, lp.
- LNA LVA, 472 fonds, apraksts 2-P, lieta 20,9, 12, 18, 19, 23, 46, 57, 66, 68, 73, 75, 77, 89 lp.
- LNA LVA, 472 fonds, apraksts 2-P, lieta 21, 12, 14, 22, 24, 40, 44, 69, 70, 75, 76, 77, 79 lp.
- LNA LVA, 472 fonds, apraksts 2-P, lieta 22,19 lp.
- LNA LVA, 472 fonds, apraksts 2-P, lieta 23, 9, 15, 60, 79, 86, lp.
- LNA LVA, 472 fonds, apraksts 2-P, lieta 24, 7, 8, 9, lp.
- LNA LVA, 270 fonds, apraksts 2-p, lieta 6, 107 lp.
- <http://www.dailesteatris.lv/info/vesture>
- Ананьев, А. (2001). *Человек как предмет познания*. Сп: Питер.
- Богданова, Л. (2014). *Школа актерской индивидуальности* Н. В. Демидова. Москва: ГИТИС.
- Кнебель, М. (2005). *Поэзия педагогики об действенном анализе пьесы и роли*. Москва: ГИТИС.
- Савостьянов. А. (2007). *Общая театральная психология*. Санкт-Петербург, КАРО.
- Фильштинский, В. (2014). *Открытая педагогика*. Санкт-Петербург: Балтийский сезон, 448 с.

